

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	345	СТОПАНСКО УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАЦИЯ
Професия	345110	ИКОНОМИСТ
Специалност	3451102	ТЪРГОВИЯ

Утвърдена със Заповед № РД 09-47 / 04.01.2008 г.

София, 2008 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитната програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика за придобиване на **втора** степен на професионална квалификация по професията **код 345110 Икономист**, специалност **код 3451102 Търговия** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване втора степен по изучаваната специалност **Търговия**.

Националната изпитната програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО). До утвърждаване на ДОИ по професията и специалността настоящата Национална изпитна програма следва да се прилага само за системата на народната просвета.

Държавните изпити по теория и по практика на професията се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията/специалността:**
 - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
 - б. Критерии за оценяване.
- 2. За държавния изпит по практика на професията/специалността:**
 - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - б. Критерии за оценяване.
- 3. Система за оценяване.**
- 4. Препоръчителна литература.**
- 5. Приложения:**
 - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията/специалността.
 - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА

- 1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание.**

Изпитна тема 1: Търговски дружества

План–тезис: Обща характеристика. Търговски дружества на личността. Капиталови търговски дружества. Обединения на търговски дружества. Преобразуване и ликвидация на търговски дружества.

Приложна задача: Изготвяне на документ – заявление за регистрация на търговско дружество.

Дидактически материали: Бланка на заявление за регистрация на търговско дружество.

Критерии за оценяване на тема 1	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и видовете търговски дружества.	10
2. Разбира и обяснява предимствата и недостатъците на търговските дружества на личността и на капиталовите търговски дружества.	30
3. Прави характеристика на обединенията на търговските дружества.	10
4. Интерпретира процеса на преобразуването и ликвидацията на търговските дружества.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема 2: Капитал на предприятието.

План–тезис: Собствен капитал – същност, начини на набиране и увеличаване на основния, акционерния и резервния капита.Печалба и загуба. Привлечен капитал – същност, източници и условия на привличане на банкови и облигационни заеми. Източници на финансираня.

Приложна задача: По предварително зададени данни да се направи избор на източник за привличане на чужди капитали чрез банкови заеми и да се обоснове изборът.

Критерии за оценяване на тема 2	Максимален брой точки
1. Дефинира понятията за видовете собствен капитал.	10
2. Обяснява начина на набиране и увеличаване на основния, акционерния и резервния капитал и печалбата като елемент на собствения капитал.	20
3. Формулира източниците и условията на привличане на чужд капитал чрез банкови и облигационни заеми.	20
4. Анализира източниците на финансираня.	5
5.Приложна задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема 3: Активи на предприятието.

План–тезис: Икономическа същност и характеристика на активите на предприятието. Състав и структура на дълготрайните и краткотрайните активи. Показатели за оценка на ефективното използване на дълготрайните и краткотрайните активи.

Приложна задача: По предварително зададени данни да се изчислят показатели за измерване и оценка на ефективното използване на дълготрайните и краткотрайните активи на предприятието.

Критерии за оценяване на тема 3	Максимален брой точки
1. Дефинира икономическата същност и прави характеристика на активите на предприятието.	10
2. Обяснява състава и структурата на дълготрайните и краткотрайни активи.	10
3. Прилага показатели за изчисляване на ефективното използване на дълготрайните и краткотрайните активи.	20
4. Анализира и интерпретира показателите характеризиращи дълготрайните и краткотрайните активи.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема 4: Управленско решение.

План – тезис: Управленско решение – същност и видове. Проблемна ситуация. Етапи на процеса на вземане на решение. Методи за вземане на управленско решение.

Приложен казус: Разработване на казус, в който основните задачи са откриване на проблем и предложение за прилагане на подходящ метод за вземане на решение (или предложения за решения на проблема).

Критерии за оценяване на тема 4	Максимален бр. точки
1. Дефинира същността и видовете управленски решения.	10
2. Разбира и обяснява основните етапи на процеса на вземане на решение.	20
3. Прави характеристика на проблемна ситуация.	10
4. Анализира популярни методи за вземане на решение.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 5: Организационни структури на управление.

План – тезис: Същност и значение на организационната структура на предприятието. Класификация на организационните структури. Същност, предимства и недостатъци на основни видове структури на управление (еднолинейна, многолинейна, матрична, щабно-линейна и екипна).

Приложна задача: Избиране на вариант на структура на управление, графично представяне на организационната структура /органиграма/ и обосноваване на избора, въз основа на предварително зададени данни за предмет на дейност, големина, отдели и длъжности в едно предприятие. .

Критерии за оценяване на тема 5	Максимален бр. точки
1. Дефинира същността и значението на организационната структура на предприятието.	10
2. Разбира и обяснява същността на основните видове организационни структури.	20
3. Представя графично видовете структури на управление.	10
4. Анализира предимствата и недостатъците отделните видове организационни структури.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 6: Маркетинг, маркетингови концепции и проучване на пазара.

План–тезис: Същност и значение на маркетинга. Видове маркетинг. Основни маркетингови концепции. Проучване на пазара, сегментиране и избор на целеви пазар. Позициониране на продукта на пазара.

Приложна задача: Опишете най-точно целева група за определен продукт, като се използват критериите за сегментиране на пазара.

Критерии за оценяване на тема 6	Максимален бр. точки
1. Дефинира същността и значението на маркетинга.	10
2. Обяснява видовете маркетинг.	10
3. Прилага основните маркетингови концепции.	10
4. Анализира маркетинговото проучване, сегментиране на пазара и позиционирането на продукта на пазара	20
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 7: Маркетинг-микс

План – тезис: Същност на маркетинг-микс. Елементи на маркетинг-микс. Продуктова политика, ценова политика, пласментна политика и политика на комуникациите.

Приложна задача: Да се начертае графика на жизнения цикъл на продукта.

Критерии за оценяване на тема 7	Максимален бр. точки
1. Дефинира същността на маркетинг-микс.	10
2. Обяснява елементите на маркетинг-микс.	10
3. Прилага четирите вида политика на маркетинг-микс.	20
4. Анализира отделните видове политика на маркетинг-микс.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 8: Планиране.

План – тезис: Планирането – основна функция на управлението. Целеполагане – същност и значение за успеха на предприятието. Класификация на целите на предприятието. Изисквания към формулирането на цели. Видове планиране. Процес на разработване на планове.

Приложна задача: Формулиране по една цел за всеки един от отделите: маркетингов, производствен, човешки ресурси, финансово-счетоводен, при спазване на правилата за формулиране на цели.

Критерии за оценяване на тема 8	Максимален бр. точки
1. Дефинира същността и обяснява значението на планирането и целеполагането като основни управленски функции.	20
2. Разбира и обяснява разликата между целеполагане и формулиране на цели.	10
3. Класифицира целите и видовете планове.	10
4. Представа процеса на разработване на планове.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 9: Търговски сделки.

План–тезис: Определение за търговска сделка. Обща характеристика на търговската сделка. Видове търговски сделки. Сключване на търговски сделки. Изпълнение и неизпълнение на търговски сделки.

Приложна задача: Изготвяне на договор за покупко-продажба.

Описание на дидактическите материали: Бланка на договор за покупко-продажба

Критерии за оценяване на тема 9	Максимален брой точки
1.Дефинира понятието търговска сделка и формулира белезите ѝ.	10
2.Разбира и сравнява видовете търговски сделки.	15
3.Описва процеса на сключването на търговски сделки.	15
4.Анализира последиците от изпълнението и неизпълнението на търговски сделки.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема 10: Организация на търговията на едро.

План-тезис: Същност, задачи и функции на търговията на едро. Източници за доставка на стоки. Избор на доставчици – показатели, критерии. Условия за доставка на стоки. Видове дистрибуционни канали.

Приложна задача: Да се избере подходящ вариант на дистрибуционен канал по предварително зададени данни и да се представи схематично и се направи обосновка на избора.

Критерии за оценяване на тема 10	Максимален брой точки
1. Формулира същността, задачите и функциите на търговията на едро.	10
2. Обяснява видовете предприятия според специализацията и концентрацията	10
3. Прилага формите за асоцииране на търговците на едро.	15
4. Анализира и интерпретира формите на организация на търговията на едро.	15
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 11: Организация на складовото стопанство.

План-тезис: Същност, роля и функции на търговските складове в процеса на стоковото обръщение. Видове търговски складове – предимства и недостатъци. Организация и технология на складовите операции.

Приложна задача: По предварително зададени данни да се начертае схема на технологичния процес в склада.

Критерии за оценяване на тема 11	Максимален брой точки
1. Формулира същността и ролята на търговските складове.	10
2. Обяснява функциите на търговските складове.	10
3. Класифицира видовете складове.	10
4. Анализира организацията и технологията на складовите операции	20
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 12: Организация на търговията на дребно.

План-тезис: Същност, задачи и функции на търговията на дребно. Форми на организация на търговията на дребно–видове предприятия за търговия на дребно според специализация, концентрация на магазините. Асоцииране на търговците на дребно.

Приложна задача: Посочете предимствата и недостатъците на фрайчайзингова форма на търговско предприятие и избройте познати за вас предприятия с такава дейност.

Критерии за оценяване на тема 12	Максимален брой точки
1. Формулира същността, задачите и функциите на търговията на дребно	10
2. Обяснява видовете предприятия според специализацията и концентрацията	10
3. Прилага формите за асоцииране на търговците на дребно.	15
4. Анализира и интерпретира формите на организация на търговията на дребно.	15
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 13: Организация на продажбите

План-тезис: Същност и принципи на организация на продажбите. Методи за продажба на стоки-видове, предимства и недостатъци. Поддържане на стоковия асортимент в търговската мрежа.

Приложна задача: Да се изберете най-подходящия метод за продажба на стоки по предварително зададени данни и да се направи обосновка на избора.

Критерии за оценяване на тема 13	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и принципите при организация на продажбите.	10
2. Обяснява методите за продажба на стоки.	20
3. Прилага процеса на поддържане на стоковия асортимент в търговската мрежа.	10
4. Анализира процеса на поръчване, следене и контрол на снабдяването в търговската мрежа.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 14: Форми на безналични плащания на търговските сделки.

План – тезис: Форми на безналични плащания. Видове–кредитен превод, директен дебит, акредитив, плащане чрез чек, електронни платежни инструменти. Същност, условия на плащане, платежни документи, предимства и недостатъци.

Приложна задача: Да се попълни преводно нареждане по предварително зададени данни.

Дидактически материали: Формуляр на преводно нареждане

Критерии за оценяване на тема 14	Максимален бр. точки
1. Дефинира различните видове безналични плащания.	10
2. Обяснява условията на плащане.	20
3. Назавова видовете платежни документи.	10
4. Анализира предимствата и недостатъците на различните видове безналични плащания.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 15: Персонал на предприятието.

План–тезис: Същност и състав на персонала. Структура на персонала. Производителност и интензивност на труда. Показатели и методи за измерване производителността на труда. Фактори за повишаване на производителността на труда.

Приложна задача/казус: По предварително зададени данни да се определи производителността на труда на предприятие с търговска дейност.

Критерии за оценяване на тема 15	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и състава на персонала.	10
2. Разбира и обяснява разликата между производителност и интензивност на труда.	10
3. Прилага показатели и методи за измерване на производителността на труда.	20
4. Интерпретира факторите за повишаване на производителността на труда.	10
5. Приложна задача	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема 16: Мотивация на персонала.

План – тезис: Същност на мотивацията. Теории за мотивацията. Мотивация и производителност на труда. Мотивация на персонала.

Приложна задача: Разработване на модел за мотивация (най-малко пет мероприятия) за малко предприятие.

Критерии за оценяване на тема 16	Максимален бр. точки
1. Дефинира същността на мотивацията.	5
2. Описва теории за мотивация.	25
3. Разбира и обяснява връзката мотивация – производителност.	10
4. Анализира процеса на мотивация на персонала.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 17: Трудово възнаграждение.

План-тезис: Трудово възнаграждение – същност. Системи и форми на заплащане на труда. Структура и организация на работната заплата. Ред и начин за определяне и изчисляване на трудовите възнаграждения на работниците и служителите.

Приложна задача: Изготвяне на ведомост за работна заплата по предварително зададени данни.

Дидактически материали: Ведомост за работна заплата (при възможност да се ползва компютър и евентуално интернет).

Критерии за оценяване на тема 17	Максимален бр. точки
1. Дефинира същността на трудовото възнаграждение.	5
2. Познава и описва системи и форми за заплащане на труда.	25
3. Познава реда и начина за определяне и изчисляване на работната заплата на работниците и служителите.	15
4. Анализира факторите, оказващи влияние върху формирането на работната заплата.	5
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема 18: Контрол

План – тезис: Същност и значение на контрола. Видове контрол. Принципи и методи на контрол. Процес на провеждане на контрола.

Приложна задача: Казус- инвентаризация на конкретен търговски обект.

Критерии за оценяване на тема 18	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и значението на контрола	10
2. Класифицира видовете контрол.	10
3. Разбира и обяснява принципите и методите на контрол.	20
4. Представя процеса на контрол.	10
5. Приложна задача.	10
Общ брой точки:	60

При необходимост към всяка приложна задача могат да се предвидят дидактически материали, които трябва да се осигурят на изпита.

Комисията по оценяване на писмените работи по теория определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретния брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.

Чрез държавния изпит по практика на професията/специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на втора степен на професионална квалификация.

I. вариант на индивидуални практически задания:

Изпитът по практика на професията **Икономист**, специалност **Търговия** се състои в изготвянето на индивидуални практически задания, свързани с търговската дейност на конкретно търговско предприятие. Тези практически задания се разработват на основата на следните теми:

1. Търговски дружества.
2. Капитал на предприятието.
3. Активи на предприятието.
4. Управленско решение.
5. Организационна структура на управление.
6. Маркетинг, маркетингови концепции и проучване на пазара.
7. Маркетинг – микс.
8. Планиране.
9. Търговски сделки.
10. Организация на търговията на едро.
11. Организация на складовото стопанство.
12. Организация на търговията на дребно.
13. Организация на продажбите.
14. Форми на безналични плащания на търговските сделки.
15. Персонал на предприятието.
16. Мотивация на персонала.
17. Трудово възнаграждение.
18. Контрол.

За провеждане на държавния изпит по практика се съставят индивидуални изпитни задания. Индивидуалното практическо задание съдържа пълното наименование на училището, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита - дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се съставят в училището. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с едно повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

2. Критерии за оценяване на I вариант на индивидуални практически задания:

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика разработва критерии за оценяване и съответните показатели. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя. При разработване на индивидуалното практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика разработва показатели за оценяване на всяко задание при спазването на тези критерии. Могат да се използват следните примерни критерии:

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси- мален брой точки
1.	<p>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</p> <p><i>Забележка: Този критерий няма количествено изразение, а качествено. Ако обучавания по време на изпита, създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>	<p>- правилно избира и използва по безопасен начин необходимите технически средства;</p> <p>- правилно организира работното си място с оглед осигуряване на ергономичност;</p> <p>- разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа и спазва предписания за своевременна реакция при работа с технически средства;</p> <p>- описва дейностите по поддръжка на работното място.</p>	да/не
2.	Правилен подбор на материали, нормативни документи и формуляри на работна документация съобразно конкретното задание.	<p>- преценява типа и вида на необходимите материали и документи, необходими според изпитното задание;</p> <p>- правилно подбира количеството и качеството на необходимите материали и документи</p> <p>- правилно търси, подбира, обработва , анализира и оценява информация свързана с изпитното задание.</p>	4
3.	Спазване на технологичната последователност на стопанските операции (административни, търговски, финансови и др/ според практическото изпитно задание.	<p>- самостоятелно определя последователността на стопанските операции.</p> <p>- спазва технологичната последователност на стопанските операции в процеса на работа в съответствие с нормативните изисквания.</p>	4
4.	Качество на изпълнението на практическото изпитно задание. Изчерпателност на разработката.	<p>- самостоятелно извършва дейности, свързани с изпълнението на изпитното задание;</p> <p>- правилно планира и анализира работата си по изпълнение на изпитното задание</p> <p>- класифицира факти, явления и процеси при изпълнение на изпитното задание;</p> <p>- правилно съставяне и попълване на материали и документи, свързани с изпълнението на изпитното задание;</p> <p>- познава и прилага нормативната уредба и спазва нормативните изисквания при извършване на стопански операции;</p>	46
5.	Работа с офис- техника Ползва информационната техника и технологии.	<p>- умее да работи с компютър;</p> <p>- умее да работи с офис техника(компютри, принтери, техника за рязане на хартия, перфориращи машини и др./ свързани с изпълнението на изпитното задание;</p> <p>- прилага правилата за работа с компютър и офис-техника;</p> <p>- умее да работи с програмни продукти;</p> <p>- ползва нови информационни технологии;</p>	4

6.	Изчерпателност на разработката.	<i>-точно и пълно изпълнение на практическото задание;</i> <i>-изготвените материали и документи съответстват на изискванията на практическото задание;</i> <i>-изпълнява и отчита свършената работа по задачата в поставения срок.</i>	2
Общ брой точки			60

II вариант на индивидуални практически задания:

Изпитът по практика на професията **Икономист**, специалност **Търговия** се състои в изготвяне на бизнес-проект, свързан с дейността на търговско предприятие.

Изпитът по практика на професията се изразява в разработване и защита на бизнес-проект от екип до 3 ученици или като индивидуална разработка.

Бизнес-проектът включва:

I вариант: Бизнес-проект на действащо търговско предприятие.

1. Увод-въведение в проблема, мотивация и обосновка на избора.
2. Маркетинг:
 - а/ маркетингово проучване;
 - б/ статистическа обработка на резултатите от маркетинговото проучване;
 - в/ сегментиране, избор и характеристика на целевия пазар;
 - г/ разработване на маркетингова стратегия.
3. Организация на дейността:
 - а/ избор на правна форма;
 - б/ избор на организационна структура на управление;
 - в/ организация на дейността
4. Финансова част:
 - а/ показатели, характеризиращи финансовото състояние на дейността.
5. Заключение, изводи и тенденции.

II вариант: Бизнес-проект по собствена бизнес-идея на обучавания.

1. Увод-въведение в проблема, мотивация и обосновка на избора на бизнес идея
2. Маркетинг:
 - а/ маркетингово проучване
 - б/ статистическа обработка на резултатите от маркетинговото проучване
 - в/ сегментиране, избор и характеристика на целеви пазар
 - г/ цени и ценообразуване
3. Организация на дейността:
 - а/ избор на правна форма
 - б/ избор на организационна структура на управление
4. Финансова част:
 - а/ определяне на потребността от капитал за реализиране на бизнес идеята
 - б/ избор на източници на финансиране
5. Заключение. Практическо приложение на резултатите от проекта и полза за обучавания.

Бизнес-проектът да бъде предаден на изпитната комисия, назначена от директора на училището 30 дни преди защитата.

Продължителността на защитата е до 30 минути

Критерии за оценяване на бизнес-проект:

№	Критерии	Максимален брой точки
1.	Въведение в проблема, мотивация и обосновка на избора.	5
2.	Умения за прилагане на маркетинговия инструментариум.	10
3.	Умения за съставяне на организационно-управленчески план.	10
4.	Умения за разработване на финансово-счетоводен анализ.	15
5.	Умения в разработването на прогнози и разработки.	10
6.	Умения за използване на технически средства и естетическо оформление на разработката /графики, таблици, диаграми/ Използване на нагледни материали- рекламни материали, компютърна мултимедийна презентация.	5
7.	Умения за презентиране на разработката.	5
8.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда. Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучавания по време на изпита, създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2) .	<i>да/не</i>

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Системата за оценяване на изпитната тема и индивидуалното практическо задание е точкова. Максималният брой точки за всяка изпитна тема или индивидуално практическо задание е 60.

Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява като се намалява максималният брой точки, определени за пълен, верен и точен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

Обучаващите отговарят на качествените и количествени критерии за поставяне на оценки 2, 3, 4, 5, 6, както следва:

Слаб (2) - Обучаваният не е овладял терминологията, свързани с финансовото посредничество, не умее да представи усвоените знания и умения, свързани с професията и специалността.

Среден (3) - Обучаваният е овладял терминологията; дефинира, назовава, формулира понятията и процесите, свързани с финансовата дейност на предприятието и представя усвоените знания и умения и ги прилага в познати ситуации.

Добър (4) - Обучаваният познава, разбира и характеризира специфичните особености на процесите, организацията, нормативната база, технологията и използваните документи, свързани с финансовото посредничество; обяснява, разграничава и сравнява специфичните особености на процесите, организацията, механизмите и използваните документи, свързани с финансовото посредничество; представя усвоените знания и умения и ги прилага в познати ситуации.

Мн. добър (5) - Обучаваният има солидни познания в областта на финансовите и други дейности и операции, свързани с финансовото посредничество; логично, точно и последователно разсъждава по изучаваните процеси и явления; използва схеми, таблици и диаграми при представяне на усвоените знания; доказва с примери твърдения и становища; представя усвоените знания и умения и ги прилага в нови ситуации.

Отличен (6) - Обучаваният прави връзка между теорията и практиката по отношение на изучаваната материя и прилага технологията и механизмите за осъществяване на отделните дейности и операции; прилага усвоените знания и умения като прави оценки и сравнения; анализира ситуации и процеси; прави изводи и заключения.

Скалата за оценяване по точковата система се прилага в зависимост от количеството и качеството на представените знания и умения по отделните теми или при изготвянето на практическото изпитно задание.

Скала на оценяване

Оценка	Брой точки
Слаб 2	До 29 точки
Среден 3	От 30 до 34 точки
Добър 4	От 35 до 44 точки
Мн.добър 5	От 45 до 54 точки
Отличен 6	От 55 до 60 точки

V. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. “Организация и технология на търговската дейност” – доц.к.и.н. Вера Ковачева изд.ВЕК 22
2. “Търговия на едро” – проф. Анг. Чаушев, доц.Г. Петров, гл.ас. Иван Петров, изд.Тракия-М, София, 2002 г.
3. “Търговия на дребно” – доц., д-р С. Костова, Ив. Петров, унив.изд. “Стопанство”, София, 1999 г.
4. Икономика на предприятието – изд. Мартилен, 2005 т.
5. “Пари, банки, парична политика” Радков, Мартилен 2001
6. Икономика и организация на индустриалната фирма, изд. Горекс-прес, 2002

VI. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Мариана Герчева – Национална търговско-банкова гимназия, гр. София
Виолета Димитрова – Национална търговско-банкова гимназия, гр.София

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

по професия **345110 Икономист**
специалност **3451102 Търговия**

Изпитен билет № 5

Изпитна тема 5 : **Персонал на предприятието.**

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис: Същност и състав на персонала. Структура на персонала. Производителност и интензивност на труда. Показатели и методи за измерване на производителността на труда. Фактори за повишаване на производителността на труда.

Приложна задача: Да се определи увеличава ли се производителността на труда на търговските работници в ТД «Прогрес» ООД гр. София, което има планиран обем на продажби за месец март 2007г 70500лв., а е реализиран обем продажби за същият месец за 75200 лв. Броят на работниците е 94.

Описание на дидактическите материали: Описание и условия на задача.

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професия **345110** **Икономист**
специалност **3451102** **Търговия**

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика.....
(трите имена на ученика)

отклас

начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:.....

1. Да се разработи и защити проект на тема: Проучване на дейността на СД"Прогрес" ООД.

2. Указания (инструкции/ изисквания) за изпълнение на практическото задание:.

Проектът трябва да :

- е в обем не по-малко от 20 печатни страници;
- включва всички пунктове от съдържанието на проекта;
- съдържа графики, таблици, диаграми;
- съдържа списък с използваната литература;
- предава се на хартиен носител, формат А4 и на електронен носител;
- предава се на комисията 30 дни преди определената дата за защита;

УЧЕНИК:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор:.....
(име, фамилия) (печат на училището) (подпис)